

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1947-1948.

SÉANCE DU 17 DÉCEMBRE 1947.

Proposition de loi modifiant le Titre V du Livre III du Code civil sur le contrat de mariage et instituant comme régime matrimonial légal le régime des biens matrimoniaux.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Nous avons eu l'honneur de déposer, le 29 mai 1946, sur le Bureau du Sénat, une proposition de loi modifiant les « droits et devoirs respectifs des époux » et ayant spécialement pour but de reconnaître à la femme mariée une pleine capacité juridique.

Cette proposition du 29 mai 1946 doit être nécessairement complétée aujourd'hui par une refonte générale du titre V du Livre III du Code civil sur le contrat de mariage.

En effet, tant que demeureront en vigueur les dispositions qui régissent actuellement notre régime matrimonial légal, la pleine capacité juridique qui pourrait être reconnue en principe à l'épouse demeurerait lettre morte.

Les dispositions du Chapitre VI du Livre premier du Code civil sur les droits et devoirs respectifs des époux et le titre V du Livre III sur le contrat de mariage, quoique figurant dans notre Code à des endroits différents, forment un tout logique. A tout changement affectant le premier groupe de dispositions doit correspondre une modification du deuxième groupe.

* *

La plupart des pays qui, au début du siècle dernier, furent dotés du droit napoléonien, transformèrent profondément leur législation familiale durant les cinquante dernières années.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1947-1948.

VERGADERING VAN 17 DECEMBER 1947.

Wetsvoorstel tot wijziging van Titel V van Boek III van het Burgerlijk Wetboek op het huwelijkscontract en houdende invoering van het stelsel der huwelijksgoederen als wettelijk huwelijksvermogensstelsel.

TOELICHTING

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Wij hadden de eer op 29 Mei 1946 bij het Bureau van de Senaat een wetsvoorstel in te dienen houdende wijziging van de « wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten » en dat bijzonder tot doel had aan de gehuwde vrouw een volledige rechtsbevoegdheid toe te kennen.

Dit voorstel van 29 Mei 1946 moet thans noodzakelijkerwijze aangevuld worden door een algemene hervorming van titel V van Boek III van het Burgerlijk Wetboek op het huwelijkscontract.

Immers, zolang de bepalingen die thans ons wettelijk huwelijksstelsel beheersen, van kracht blijven, zou de volledige rechtsbevoegdheid die in principe aan de echtgenote zou kunnen toegekend worden, zonder uitwerking blijven.

De bepalingen van Hoofdstuk VI van Boek I van het Burgerlijk Wetboek over de wederzijdse rechten en plichten van de echtgenoten en titel V van Boek III over het huwelijkscontract, hoewel ze in ons Wetboek op verschillende plaatsen voorkomen, vormen een logisch geheel. Met elke wijziging in de eerste groep bepalingen aangebracht, moet een wijziging in de tweede groep overeenstemmen.

* *

Het merendeel van de landen waar, in het begin van de vorige eeuw, het napoleontisch recht werd ingevoerd, hebben hun gezinswetgeving gedurende de laatste vijftig jaar grondig gewijzigd.

Les anciennes notions firent place à un système juridique mieux adapté aux conditions économiques et aux mœurs de notre époque.

Ce fut le cas notamment :

Au Portugal : La loi du 25 décembre 1910, en son article 39, supprime la puissance maritale et déclare la société conjugale basée sur la liberté et l'égalité des conjoints. Cependant, cette même loi omet d'abroger l'article 1193 du Code civil de 1867 précisant les effets de l'incapacité juridique de la femme mariée.

Par contre, le consentement des deux époux est exigé pour tous les actes importants. De telle sorte que le mari est lui aussi frappé d'incapacité juridique dans une certaine mesure.

Au Brésil : Le Code brésilien date de 1916. Il a repris les traits essentiels de la loi portugaise du 25 décembre 1910 sans reconnaître cependant l'égalité juridique des époux. Par contre, il associe étroitement la femme à l'administration de la société conjugale et exige le consentement des deux époux pour toutes les décisions importantes.

En Italie : La loi du 17 juillet 1919 a aboli l'incapacité de la femme mariée qui peut depuis disposer en toute liberté et sans contrôle de ses biens personnels. A défaut de contrat de mariage, la loi n'impose aux époux aucun régime matrimonial. Chacun garde sur son patrimoine les droits dont il jouissait avant la cérémonie nuptiale. Cela revient à dire que les époux sont soumis en fait à une séparation de biens. D'ailleurs, le contrat de mariage conclu par les époux peut toujours être modifié dans la suite par acte authentique pour autant que les comparants au premier contrat soient présents et consentants.

En Argentine : La loi du 14 septembre 1926, N. 11.357, reconnaît à la femme mariée le droit d'administrer et de disposer des biens acquis par son travail ainsi que le droit d'administrer et de disposer à titre privé de ses biens propres.

En Roumanie : La loi du 20 avril 1932 mettant en application les principes de la constitution de 1923 supprima définitivement l'incapacité de la femme mariée et spécifia que « chacun des époux ne répond que des obligations qu'il a contractées à moins qu'il n'ait donné un pouvoir exprès à l'autre de le représenter. »

Le régime légal est celui de la séparation de biens; chaque époux conserve la propriété, la jouissance et l'administration de ses biens.

Au Mexique : Le Code civil de 1928, en vigueur depuis 1932, consacre la pleine capacité de la femme mariée et l'égalité des époux devant la loi.

De vroegere begrippen moesten plaats maken voor een rechtskundig stelsel dat beter aangepast is aan de economische voorwaarden en de zeden van onze tijd.

Zulks was met name het geval :

In Portugal : De wet van 25 December 1910 schaft in artikel 39 het gezag van de man af, en verklaart dat de echtelijke vereniging gegrond is op de vrijheid en de gelijkheid van de echtgenoten. Evenwel laat dezelfde wet na, artikel 1193 van het Burgerlijk Wetboek van 1867, waarbij de gevolgen van de handelingsonbekwaamheid van de gehuwde vrouw worden omschreven, in te trekken.

Daarentegen is de toestemming van beide echtgenoten vereist voor al de belangrijke akten. Zodat de echtgenoot eveneens in een zekere mate door handelingsonbevoegdheid wordt getroffen.

In Brazilië : Het Braziliaans wetboek dagtekent van 1916. Het heeft de hoofdlijnen van de Portugese wet van 25 December 1910 overgenomen, zonder evenwel de rechtsgelijkheid van de echtgenoten te erkennen. Daarentegen verbindt het de vrouw op enge wijze met het beheer van de echtelijke vereniging en vereist het de toestemming van beide echtgenoten voor alle belangrijke beslissingen.

In Italië : Bij de wet van 17 Juli 1919 werd de onbekwaamheid van de gehuwde vrouw afgeschaft, die sindsdien in volle vrijheid en zonder controle over haar persoonlijke goederen kan beschikken. Bij gebrek aan huwelijkscontract legt de wet geen huwelijksvermogensstelsel op aan de echtgenoten. Elk behoudt over zijn bezit de rechten die hij vóór de huwelijksplechtigheid genoot. Dit komt er op neer, dat de echtgenoten feitelijk onderworpen zijn aan een scheiding van goederen. Trouwens, het huwelijkscontract door de echtgenoten gesloten, kan steeds gewijzigd worden naderhand bij authentieke akte, voor zoverre de verschijnenden bij het eerste contract tegenwoordig zijn en toestemmen.

In Argentinië : Bij de wet van 14 September 1926, N. 11.357, wordt aan de gehuwde vrouw het recht toegekend om de door haar arbeid verworven goederen te beheren en er over te beschikken, zomede het recht om in eigen naam haar eigen goederen te beheren en er over te beschikken.

In Roemenië : Bij de wet van 20 April 1932, die de grondbeginselen van de grondwet van 1923 in toepassing stelde, werd de onbekwaamheid van de gehuwde vrouw definitief afgeschaft en werd bepaald, dat « elk van de echtgenoten slechts instaat voor de verplichtingen die hij heeft aangegaan, tenzij hij aan de andere uitdrukkelijke bevoegdheid gegeven heeft om hem te vertegenwoordigen ».

Het wettelijk stelsel is dat van de scheiding van goederen; elk echtgenoot behoudt de eigendom, het genot en het beheer van zijn goederen.

In Mexico : Het Burgerlijk Wetboek van 1927, dat sinds 1932 van kracht is, huldigt de volledige bekwaamheid van de gehuwde vrouw en de gelijkheid der echtgenoten voor de wet.

La loi mexicaine ne connaît pas de régime légal à proprement parler; dans la plupart des cas c'est en fait une séparation de biens; les époux peuvent cependant adopter par contrat un régime de communauté d'acquêts qu'ils administrent en commun.

En Catalogne : La loi du 19 juin 1934, entrée en vigueur le 1er janvier 1935, reconnaît la pleine égalité juridique des conjoints.

La France, régie depuis 1804 par le même droit civil que le nôtre, et dont l'évolution sociale et spirituelle n'a cessé d'être parallèle à la nôtre, a senti, elle aussi, la nécessité d'une réforme.

Les lois des 18 février 1938 et 22 septembre 1942 ont déjà sensiblement transformé ses institutions familiales, mais elles ne furent qu'une première étape.

Une proposition de loi a été déposée, le 30 mars 1946, sur le Bureau de l'Assemblée Nationale Constituante, instituant le régime de participation aux acquêts comme régime légal de droit commun.

Dans les pays qui n'ont pas subi l'influence napoléonienne, le droit familial a depuis longtemps consacré l'égalité des époux devant la loi. C'est dire que la puissance maritale et l'incapacité de la femme mariée ont été entièrement supprimées. Des dispositions matrimoniales adéquates ont garanti à l'épouse une indépendance économique effective. C'est le cas des Etats-Unis d'Amérique, où le droit coutumier reconnaît aux conjoints le droit de disposer en toute liberté de leurs biens.

C'est aussi le cas de l'Angleterre.

Sans doute, la législation anglaise n'a-t-elle jamais admis la puissance maritale sous la forme lapidaire que lui donne l'article 213 de notre Code civil.

Pourtant, jusqu'à la fin du XIXe siècle, les coutumes britanniques asservirent-elles économiquement la femme à son époux. Suivant un dicton populaire, les époux, aux yeux de la loi, n'étaient qu'une personne, et cette personne, c'était le mari.

« The married woman's property Act », promulgué en 1882, amendé et étendu en 1893, accorda à la femme mariée la capacité juridique et pleins pouvoirs sur son patrimoine personnel. C'était l'aboutissement d'une lente évolution de la jurisprudence. Mariée ou célibataire, la femme anglaise peut aujourd'hui s'obliger par contrat, intenter ou soutenir seule n'importe quelle action en justice. Elle dispose de tous ses biens, sans contrôle. Elle peut, en toute liberté, acquérir, détenir, aliéner, de son vivant ou par testament, la fortune qui lui est propre, soit, selon les termes consacrés, sa « propriété séparée ».

De Mexicaanse wet kent geen eigenlijk wettelijk stelsel; meestal is het in feite de scheiding van goederen; de echtgenoten kunnen evenwel bij contract een stelsel van gemeenschap van aanwinsten, die zij gemeenschappelijk beheren, aannemen.

In Catalonië : Bij de wet van 19 Juni 1934, die op 1 Januari 1935 van kracht is geworden, wordt de volledige rechtsgelijkheid der echtgenoten erkend.

Ook Frankrijk, waar sinds 1804 hetzelfde burgerlijk recht geldt als het onze, en waar de maatschappelijke en geestelijke ontwikkeling steeds gelijklopend is gebleven met de onze, heeft de noodzakelijkheid van een hervorming gevoeld.

De wetten van 18 Februari 1938 en 22 September 1942 hebben de familiale instellingen van dit land reeds gevoelig gewijzigd, doch zij waren slechts een eerste stap.

Een wetsvoorstel werd op 30 Maart 1946 ingediend bij het Bureau van de Nationale Grondwetgevende Vergadering, houdende instelling van het stelsel van deelgerechtigdheid in de aanwinsten als wettelijk stelsel van gemeen recht.

In de landen die de napoleontische invloed niet hebben ondergaan, heeft het gezinsrecht sinds lang de gelijkheid van de echtgenoten voor de wet bekrachtigd. Dit komt er op neer, dat het gezag van de man en de onbekwaamheid van de gehuwde vrouw volledig werden afgeschaft. Gelijkwaardige huwelijksbepalingen zijn aan de echtgenote eerwerkelijke economische onafhankelijkheid komen waarborgen. Zulks is het geval in de Verenigde Staten van Amerika, waar het gewoonterecht aan de gehuwden het recht erkend om in volle vrijheid over hun goederen te beschikken.

Zulks is eveneens het geval in Engeland.

Ongetwijfeld heeft de Engelse wetgeving nooit het gezag van de man erkend onder de lapidaire vorm die artikel 213 van ons Burgerlijk Wetboek daaraan geeft.

Nochtans maakten de Britse gewoonten, tot aan het einde van de XIXe eeuw, de vrouw economisch onderworpen aan haar echtgenoot. Volgens een volksgezegde waren de echtgenoten in de ogen van de wet slechts één persoon, en die persoon was de man.

« The married woman's property Act », in 1882 uitgevaardigd, in 1893 geamendeerd en uitgebreid, verleende aan de gehuwde vrouw de handelingsbekwaamheid en een volledige macht over haar persoonlijk bezit. Dit was het eindpunt van een lange ontwikkelingsgang in de rechtspraak. De Engelse vrouw, gehuwd of ongehuwd, kan thans bij contract een verplichting aangaan, om het even welke rechtsoverdracht alleen instellen of daarin optreden. Zij beschikt over al haar goederen, zonder controle. Zij kan, in volle vrijheid, verwerven, onder zich hebben, vervreemden, terwijl zij in leven is of bij testament, het vermogen dat van haarzelf is, of volgens de geëikte termen, haar « afgezonderde eigendom ».

La loi donne, à l'expression « propriété séparée », une acception fort large. Elle y comprend les meubles et les immeubles appartenant à la femme au jour du mariage, et ceux qu'elle acquiert dans la suite, d'une manière quelconque, soit par donation, soit par héritage, soit par son travail.

Des lois ultérieures ont complété le système créé en 1882. En 1920, le nouveau « Married woman's property Act » mit en concordance la législation écossaise et la législation anglaise. Cette loi étend à tout le Royaume Uni le principe qui accorde aux femmes mariées les mêmes droits qu'aux célibataires, sur leurs biens propres.

Le droit anglais a inspiré directement les législations canadienne, australienne, néo-zélandaise et sud-africaine, qui en reproduisent tous les principes.

En U.R.S.S., la révolution d'octobre 1917 a complètement affranchi les femmes russes. La législation soviétique codifiée en 1922 et modifiée depuis à différentes reprises, consacre la pleine égalité juridique des deux sexes.

A notre point de vue, les législations les plus intéressantes sont celles qui furent adoptées par le groupe des pays nordiques.

Pendant la guerre de 1914-1918, un Comité législatif scandinave fut institué et composé de juristes venant du Danemark, d'Islande, de Norvège et de Suède.

Dans la suite, c'est-à-dire dès la proclamation de son indépendance, la Finlande se fit représenter également.

Ce comité élaborait une nouvelle législation matrimoniale qui fut adoptée, tour à tour, par chacun des Parlements nationaux.

La Suède vota une nouvelle loi matrimoniale dès 1920; l'Islande, en 1923; le Danemark et la Finlande, enfin, en 1929.

Sans doute peut-on constater entre les cinq législations certaines différences; mais elles ne portent que sur des détails. Les grands principes subsistent, et ces principes sont ceux de la loi suédoise du 11 juin 1920. Cette loi a émancipé civilement la femme. Elle a supprimé la tutelle qui pesait encore sur la femme célibataire. Elle a supprimé la puissance maritale.

La législation suédoise a organisé le mariage sur des bases complètement nouvelles. Elle fait de l'union conjugale une véritable association dans laquelle les époux, jouissant d'une indépendance complète, jouent des rôles égaux et agissent de concert dans l'intérêt commun.

Les époux ont les mêmes devoirs et les mêmes droits. Ils se consultent l'un l'autre pour prendre toutes les décisions d'intérêt commun ou familial.

Chacun des époux contribue, dans la mesure de ses facultés, à l'entretien de son conjoint et à celui des enfants.

De wet geeft aan de uitdrukking « afgezonderde eigendom » een zeer ruime betekenis. Zij verstaat daaronder de roerende en onroerende goederen die aan de vrouw toebehoren op de dag van het huwelijk en diegene welke zij naderhand verwerft, op om het even welke manier, hetzij door schenking, hetzij door erfenis, hetzij door haar arbeid.

Latere wetten zijn het in 1882 tot stand gebrachte stelsel komen aanvullen. In 1920 bracht de nieuwe « Married woman's property Act » de Scotse en de Engelse wetgeving in overeenstemming. Bij deze wet werd tot het ganse Verenigde Koninkrijk uitgebreid het beginsel dat aan de gehuwde vrouwen dezelfde rechten geeft als aan de ongehuwde, over hun eigen goederen.

Het Engels recht heeft rechtstreeks tot voorbeeld gediend voor de Canadese, Australische, Nieuw-Zeelandse en Zuid-Afrikaanse wetgevingen, die er al de principes van overgenomen hebben.

In U.S.S.R. heeft de Octoberrevolutie van 1917 de Russische vrouwen volledig vrijgemaakt. De Sovjetwetgeving, in 1922 gecodificeerd en sindsdien bij herhaling gewijzigd, bevestigt de volledige rechtsgelijkheid van de beide geslachten.

Uit ons oogpunt beschouwd zijn de belangwekkendste wetgevingen die welke aangenomen zijn door de groep van de Noorse landen.

Tijdens de oorlog 1914-1918 werd een Scandinavisch Wetgevend Comité opgericht, bestaande uit rechtsgeleerden uit Denemarken, IJsland, Noorwegen en Zweden.

Naderhand, d.w.z., zodra zijn onafhankelijkheid was uitgeroepen, liet Finland zich eveneens vertegenwoordigen.

Dit Comité werkte een nieuwe huwelijkswetgeving uit, die achtereenvolgens door elk van de nationale parlementen werd aangenomen.

Zweden keurde een nieuwe huwelijkswet goed in 1920; IJsland, in 1923; Denemarken en Finland, ten slotte, in 1929.

Ongetwijfeld kan men tussen de vijf wetgevingen zekere verschillen opmerken; doch deze slaan slechts op detailkwesties. De grote principes komen voor in elke er van, en die principes zijn die van de Zweedse wet van 11 juni 1920. Die wet heeft de vrouw burgerlijk ontvoogd. Zij heeft de voogdij afgeschaft die nog op de ongehuwde vrouw drukte. Zij heeft het gezag van de man afgeschaft.

De Zweedse wetgeving heeft het huwelijk op volledig nieuwe grondslagen ingericht. Zij maakt van de echtvereniging een werkelijke deelgenootschap, waarin de echtgenoten die een volledige onafhankelijkheid genieten, een gelijke rol vervullen en in gemeen overleg handelen in het gemeenschappelijk belang.

De echtgenoten hebben dezelfde plichten en dezelfde rechten. Zij raadplegen elkander voor het nemen van alle beslissingen van gemeenschappelijk en familiaal belang.

Elke echtgenoot draagt in de mate van zijn mogelijkheden bij tot het onderhoud van de andere echtgenoot en van de kinderen.

La loi suédoise ne connaît que deux régimes matrimoniaux : la séparation de biens, pure et simple, et le régime de droit commun.

La séparation de biens peut être, indifféremment, stipulée par contrat de mariage ou demandée en justice, soit par le mari, soit par la femme, soit par les deux époux.

Le régime de droit commun combine habilement les avantages de notre communauté légale et de de notre séparation de biens. En principe, chaque époux reste propriétaire de ses biens. Le droit matrimonial, cependant, frappe d'une servitude toutes les valeurs que les conjoints ne se sont point réservées en qualité de propres. En d'autres termes, chaque époux peut avoir deux sortes de biens :

1° des biens personnels;

2° des biens matrimoniaux.

Dans la première catégorie figurent toutes les valeurs que les conjoints se sont réservées par contrat de mariage, les dons et legs qu'ils acquièrent à titre personnel, enfin toutes les choses qui remplacent des biens propres aliénés.

Les époux disposent librement de leurs biens personnels.

Dans la seconde catégorie figurent les biens qui, tout en restant la propriété du conjoint qui les a apportés en mariage, sont soumis aux restrictions du droit matrimonial.

Le droit matrimonial est le régime légal. Ainsi, lorsque les époux n'ont point rédigé de contrat de mariage, tous leurs biens sont soumis au droit matrimonial.

Il n'est fait exception que pour les valeurs qu'ils peuvent acquérir durant la vie commune, à titre de dons ou legs. Mais alors même, la loi exige que le donateur ou le testateur ait expressément indiqué qu'ils deviendront personnels.

Remarquons, au reste, que, contrairement à notre principe juridique qui proclame l'immutabilité des conventions matrimoniales, les époux suédois peuvent, à tout moment, au cours du mariage, convenir que leurs biens seront désormais tous personnels. Ils peuvent, à l'inverse, stipuler qu'ils deviendront exclusivement matrimoniaux.

A quelles règles les biens matrimoniaux sont-ils soumis ? L'époux propriétaire ne peut, sans le consentement par écrit de son conjoint, aliéner ou grever d'hypothèques les immeubles sur lesquels pèse un droit matrimonial.

L'époux propriétaire ne peut davantage aliéner, ou donner en gage sans le consentement de son conjoint, les valeurs mobilières, telles que meubles meublants, argent liquide, vêtements, bijoux, etc. sur lesquelles existe un droit matrimonial.

De Zweedse wet kent slechts twee huwelijksvermogensstelsels : de scheiding van goederen zonder meer, en het stelsel van gemeen recht.

De scheiding van goederen kan zowel bepaald zijn bij huwelijkscontract, als in rechte gevorderd, hetzij door de man, hetzij door de vrouw, hetzij door beide echtgenoten.

Het stelsel van gemeen recht koppelt op behendige wijze de voordelen van onze wettelijke gemeenschap met die van onze scheiding van goederen. Principieel blijft elke echtgenoot eigenaar van zijn goederen. Het huwelijksgoederenrecht bezwaart evenwel met een dienstbaarheid alle waarden welke de echtgenoten zich niet voorbehouden hebben als zijnde van hen persoonlijk. Met andere woorden, elk van de echtgenoten kan twee soorten goederen hebben :

1° persoonlijke goederen;

2° huwelijksgoederen.

In de eerste categorie komen voor alle waarden welke de echtgenoten zich bij huwelijkscontract voorbehouden hebben, de schenkingen en legaten die zij persoonlijk verwerven, ten slotte alle zake die vervreemde eigen goederen vervangen.

De echtgenoten beschikken vrij over hun persoonlijke goederen.

In de tweede categorie komen voor de goederen die, hoewel zij eigendom blijven van de echtgenoot die ze in het huwelijk heeft meegebracht, toch onderworpen zijn aan de beperkingen van het huwelijksgoederenrecht.

Het huwelijksgoederenrecht is het wettelijk stelsel. Aldus zijn, wanneer de echtgenoten geen huwelijkscontract hebben opgemaakt, al hun goederen onderworpen aan het huwelijksgoederenrecht.

Uitzondering wordt slechts gemaakt voor de waarden die zij tijdens het gemeenschappelijk leven kunnen verwerven, door schenking of legaat. Doch zelfs dan eist de wet dat de schenker of de erflater uitdrukkelijk vermeld heeft dat zij persoonlijk zullen worden.

Merken wij overigens op dat, in tegenstelling met ons rechtsbeginsel dat de onveranderlijkheid der huwelijksvereenkomsten huldigt, de Zweedse echtgenoten, op elk ogenblik, staande het huwelijk, kunnen overeenkomen dat al hun goederen voortaan zullen persoonlijk zijn. Zij kunnen, omgekeerd, bepalen dat ze uitsluitend huwelijksgoederen zullen worden.

Aan welke regelen zijn de huwelijksgoederen onderworpen ? De echtgenoot-eigenaar kan, zonder de geschreven toestemming van de andere echtgenoot, de onroerende goederen waarop een huwelijksgoederenrecht rust, niet vervreemden noch met hypotheek bezwaren.

De echtgenoot-eigenaar kan evenmin vervreemden noch verpanden, zonder de toestemming van de andere echtgenoot, de roerende waarden, als daar zijn de stoffering, vrij geld, kledingsstukken, juwelen, enz., waarop er een huwelijksgoederenrecht bestaat.

Certaines conditions sont cependant nécessaires pour que l'aliénation des valeurs mobilières soit subordonnée au consentement des deux époux. Il faut : soit que les biens en question soient destinés à l'usage commun des époux, soit qu'ils constituent des instruments de travail nécessaires à l'un d'eux, soit qu'ils fassent partie des objets réservés à l'usage personnel des enfants.

Citons, à titre d'exemple : une machine à écrire; une machine à coudre; un établi de menuisier; une baignoire; une table, etc.

Sauf ces restrictions, l'époux propriétaire de biens matrimoniaux mobiliers les administre et en dispose à son gré.

A la dissolution du mariage, ou même antérieurement, en cas de séparation de biens ou de corps, il est fait une masse de tous les biens matrimoniaux dont, après déduction du passif, chacun des époux prélève la moitié.

Toute convention matrimoniale, alors même que les époux ne sont pas commerçants, doit être communiquée au tribunal et inscrite sur le registre des mariages.

Nous avons cru devoir donner ces renseignements quelque peu détaillés sur le régime suédois parce que notre proposition s'en inspire directement.

**

Depuis de très longues années il est question, en Belgique, de modifier le titre V du livre III du Code civil qui traite du contrat de mariage et d'adapter enfin notre droit à notre état social.

Dès 1932, la Fédération Nationale des Femmes Libérales réclamait une révision complète de nos institutions matrimoniales et préconisait l'adoption des principes de la loi suédoise.

Les raisons que l'on fit valoir en 1932 n'ont pas cessé d'être vraies en 1947.

Le fait qu'elles sont demeurées pendant quinze ans sans écho n'a eu d'autre effet que d'accroître le déséquilibre existant entre l'état social réel et un régime légal périmé. La nécessité de la réforme tant attendue est aujourd'hui plus pressante que jamais.

**

La proposition que nous soumettons à la Haute Assemblée s'inspire à la fois des principes de la loi suédoise du 11 juin 1920 et de la proposition de loi française du 30 mars 1946. Elle tend à combiner les avantages de la communauté et de la séparation de biens sans présenter les inconvénients de ces régimes.

Zekere voorwaarden zijn evenwel noodzakelijk opdat de vervreemding der roerende waarden zou afhankelijk zijn van de toestemming van beide echtgenoten. Het is nodig : ofwel dat de betrokken goederen bestemd zijn voor het gemeenschappelijk gebruik der echtgenoten, ofwel dat zij arbeidswerktuigen zijn die één van hen nodig heeft, ofwel dat zij deel uitmaken van de voorwerpen die voorbehouden zijn voor het persoonlijk gebruik van de kinderen.

Vermelden wij als voorbeeld : een schrijfmachine; een naaimachine, een schrijnwerkersbank; een badkuip; een tafel, enz.

Behoudens deze beperkingen, beheert de echtgenoot eigenaar van roerende huwelijksgoederen deze goederen en beschikt er over naar willekeur.

Bij de ontbinding van het huwelijk, of zelfs vroeger, in geval van scheiding van goederen of van tafel en bed, wordt er één boedel gemaakt van alle huwelijksgoederen waarvan, na aftrek van de schulden, elk der echtgenoten de helft neemt.

Elke huwelijksvereenkomst, zelfs wanneer de echtgenoten geen handelaars zijn, moet aan de rechtbank bekendgemaakt worden en in het huwelijksregister overgeschreven.

Wij hebben gemeend deze enigszins omstandige inlichtingen over het Zweeds stelsel te moeten geven, omdat ons voorstel daardoor rechtstreeks is ingegeven.

**

Sinds lange jaren is er in België sprake van, titel V van Boek III van het Burgerlijk Wetboek, dat handelt over het huwelijkscontract, te wijzigen en ons recht ten slotte aan te passen aan onze maatschappelijke toestanden.

Reeds in 1932 eiste het Nationaal Verbond der Liberale Vrouwen een volledige herziening van onze huwelijksinstellingen en prees het de aanneming van de beginselen der Zweedse wet aan.

De redenen die men in 1932 liet gelden, zijn nog steeds waar in 1947.

Dat zij vijftien jaar lang zonder echo zijn gebleven, heeft enkel tot gevolg gehad het bestaande gemis aan evenwicht tussen de werkelijke maatschappelijke toestand en een verouderd wettelijk stelsel te doen toenemen. De noodzakelijkheid van de zo zeer verwachte hervorming is heden ten dage dringender dan ooit.

**

Het voorstel, dat wij aan de Hoge Vergadering voorleggen, is ingegeven tevens door de grondbeginselen van de Zweedse wet van 11 Juni 1920 en van het Franse wetsvoorstel van 30 Maart 1946. Het strekt er toe de voordelen van de gemeenschap en van de scheiding van goederen overeen te brengen, zonder de bezwaren van die stelsels op te leveren.

Pourquoi voulons-nous abandonner le régime de communauté légale des biens ?

Parce que, d'une part, l'évolution des mœurs qui a amené le développement de l'individualité de la femme, et, d'autre part, l'imminence d'une législation qui consacrera la fin de son incapacité juridique rendent inadéquat un régime qui soumet les biens de l'épouse à l'administration absolue de son mari et lui fait perdre tout pouvoir effectif sur son patrimoine tombé en communauté.

D'ailleurs, bien que les textes légaux soient demeurés identiques, la situation de la femme mariée a empiré depuis le début du XIXe siècle, par le jeu des facteurs économiques.

En effet, la puissance du mari, illimitée sur les valeurs mobilières, est tempérée lorsqu'il s'agit d'immeubles. Il lui est interdit de donner les immeubles communs ou de vendre ceux de sa femme, sans son autorisation.

Cette garantie présentait un intérêt pratique à l'époque où les fortunes étaient, avant tout, immobilières. Les biens que possédait une femme consistaient alors en fonds de terre et en maisons, et en vertu de ce qui précède elle pouvait s'opposer à leur aliénation.

Mais aujourd'hui, qu'apportera-t-elle en mariage ? Que recueillera-t-elle par héritage ? De l'argent liquide, des actions, etc., toutes choses dont le mari dispose sans contrôle.

Les transformations économiques ont faussé l'esprit de la loi. Notre régime matrimonial, déjà critiquable au moment de sa mise en vigueur, n'est plus actuellement qu'un anachronisme.

Ces circonstances expliquent la désaffection manifestée par beaucoup de femmes pour le régime légal et leurs recours à des régimes conventionnels.

Cette solution n'est cependant pas satisfaisante, tout d'abord parce qu'elle n'est que fragmentaire. La plupart des époux sont mariés sans contrat et il en sera toujours ainsi; ensuite parce que la liberté des contractants est très limitée par les principes en vigueur de puissance maritale et d'incapacité de la femme mariée.

La grande majorité des unions conjugales étant soumise au régime légal, il faut donc que celui-ci tienne compte au maximum de l'intérêt de chacun des conjoints comme de ceux de la famille.

Si un régime de communauté des biens n'est pas à préconiser, faut-il donc adopter un régime de séparation pure et simple ? A première vue, cette solution, qui fut celle de tous les pays anglo-saxons, de l'U.R.S.S., de l'Italie, de la Roumanie et du Mexique, est séduisante.

Waarom willen wij dat er een einde gemaakt wordt aan het stelsel van wettelijke gemeenschap van goederen ?

Omdat een stelsel dat de goederen van de echtgenote onderwerpt aan het volstrekt beheer van haar echtgenoot en haar elke werkelijke macht over haar in de gemeenschap gevallen bezit doet verliezen, ongelijkwaardig wordt, eensdeels ingevolge de evolutie der zeden, die de ontwikkeling van de individualiteit van de vrouw heeft meegebracht, en anderdeels door het feit dat in een zeer nabije toekomst een wetgeving zal uitgevaardigd worden die het einde van de handelingsonbekwaamheid der gehuwde vrouw zal bekrachtigen.

Trouwens, hoewel de wetsteksten identiek gebleven zijn, is de toestand van de gehuwde vrouw sinds het begin van de XIXe eeuw door het spel van de economische factoren slechter geworden.

Immers, het gezag van de man, dat onbegrensd is wanneer het roerende goederen betreft, is beperkt wanneer het onroerende goederen geldt. Het is hem verboden de gemeenschappelijke onroerende goederen te geven of die van de vrouw te verkopen, zonder haar toelating.

Deze waarborg had een practisch belang op het oogenblik dat de vermogens vooral onroerend waren. De goederen die een vrouw bezat, bestonden toen uit landerijen en uit huizen, en op grond van hetgeen voorafgaat kon zij zich verzetten tegen de vervreemding er van.

Maar wat brengt zij thans in het huwelijk mede ? Wat ontvangt zij bij erfenis ? Liquide middelen, aandelen, enz., alles zaken waarover de man zonder contrôle beschikt.

Wegens de economische veranderingen beantwoordt de wet niet meer aan haar doel. Ons huwelijksvermogensstelsel, dat reeds kon gecritiseerd worden toen het van kracht werd, is thans geheel uit de tijd.

Die omstandigheden leggen uit waarom veel vrouwen blijk geven van afkeer voor het wettelijk stelsel, en beroep doen op uit overeenkomst ontstane stelsels.

Die oplossing geeft evenwel geen voldoening, in de eerste plaats, omdat zij slechts fragmentarisch is. De meeste echtgenoten zijn gehuwd zonder contract en dit zal steeds zo zijn; vervolgens, omdat de vrijheid van de contractsluitenden zeer begrensd is door de van kracht zijnde beginselen in zake gezag van de man en in zake onbekwaamheid van de gehuwde vrouw.

Vermits de grote meerderheid van de echtverbintenissen onder het wettelijk stelsel vallen, moet dit stelsel zoveel mogelijk rekening houden met het belang van elke echtgenoot zowel als met dat van het gezin.

Indien een stelsel van gemeenschap van goederen niet aan te prijzen is, moet er dan een stelsel van eenvoudige scheiding aangenomen worden ? Op het eerste gezicht lijkt die oplossing, welke in al de Angelsaksische landen, in de U.S.S.R., in Italië, in Roemenië, en in Mexico werd aangenomen, verleidelijk.

En effet, la séparation de biens (tout au moins combinée avec le principe de la pleine capacité de la femme mariée) respecte d'une façon absolue l'indépendance de chaque époux. Elle rend ainsi impossible entre eux, théoriquement tout au moins, les discussions d'ordre pécuniaire. De plus, elle évite les difficultés de gestion et de liquidation inhérentes à l'existence d'un patrimoine commun, à côté de patrimoines propres.

Enfin, l'adoption d'un tel régime est un gage de désintéressement puisqu'il supprime dans le chef de chacun des futurs époux les mobiles d'ordre pécuniaire.

Mais à côté de tous ces avantages, le régime de séparation de biens présente quelques inconvénients marqués, dont le plus grave est à nos yeux celui de sacrifier les droits de la femme qui ne possède aucune fortune personnelle et n'exerce aucune activité rétribuée parce qu'elle consacre tout son temps à l'éducation de ses enfants et aux travaux du ménage. Dans les cas de ce genre, le régime de séparation de biens pure et simple est injustement défavorable à l'épouse puisqu'il lui refuse, lors de la dissolution du mariage, toute part dans une fortune qu'elle a largement contribué à constituer par son travail gratuit.

* * *

Le régime légal que nous proposons d'instituer vise, suivant les termes mêmes de l'exposé des motifs de la proposition française de 1946, « à concilier tout à la fois l'indépendance et la solidarité des époux en attribuant à chacun d'eux la libre gestion des biens acquis, en organisant pendant leur vie commune, leur contribution respective aux charges du ménage et en constituant à la dissolution du mariage, un fonds commun comprenant le reliquat des acquêts et partagé entre les époux considérés, en cette mesure, comme associés ».

C'est à ce même régime dont, dès 1932, la Fédération Nationale des Femmes Libérales préconisait l'adoption en tant que régime légal.

Il prévoit la distinction des biens de chacun des deux conjoints en :

1° Biens personnels, limitativement énumérés par le projet, dont chaque époux est et demeure propriétaire tant durant le mariage qu'après la dissolution ;

2° Biens matrimoniaux ou acquêts, comprenant tous les biens des époux non compris dans l'énumération des biens personnels. L'époux qui a apporté les biens matrimoniaux au mariage en demeure le propriétaire. Il les administre et en dispose à son gré, sauf quelques restrictions qui lui sont imposées dans l'intérêt de la famille.

Immers, de séparation van goederen (ten minste indien zij gepaard gaat met het beginsel van de volledige bekwaamheid van de gehuwde vrouw) eerbiedigt volstrekt de onafhankelijkheid van elke echtgenoot. Zij maakt aldus, theoretisch ten minste, de betwistingen van geldelijke aard tussen de echtgenoten onmogelijk. Bovendien vermijdt zij de moeilijkheden in zake beheer en vereffening, die voortvloeien uit het bestaan van een gemeenschappelijk vermogen, naast eigen vermogens.

Ten slotte is de aanvaarding van dergelijk stelsel een waarborg van belangeloosheid, vermits het, in het hoofd van elk der toekomstige echtgenoten, de beweegredenen van geldelijke aard uitschakelt.

Doch naast al die voordelen, biedt het stelsel van scheiding van goederen enkele afgetekende bezwaren, waarvan het ernstigste in onze ogen is dat het de rechten opoffert van de vrouw die geen persoonlijk vermogen bezit en geen bezoldigde bedrijvigheid uitoefent, doordat zij al haar tijd besteedt aan de opvoeding van haar kinderen en aan de huishoudelijke bezigheden. In gevallen van dit slag, is het stelsel van scheiding van goederen zonder meer, op onbillijke wijze onrechtvaardig tegenover de echtgenote, vermits het haar, bij de ontbinding van het huwelijk, elk aandeel weigert in een vermogen aan welks samenstelling zij door haar onbezoldigde arbeid ruimschoots heeft bijgedragen.

* * *

Het wettelijk stelsel waarvan wij de invoering voorstellen, beoogt, volgens de bewoordingen zelf van de memorie van toelichting van het Franse voorstel van 1946, « de onafhankelijkheid van de echtgenoten overeen te brengen met hun samenhorigheidsgevoel, door elk van hen het vrije beheer over de verworven goederen toe te kennen, door, tijdens hun gemeenschappelijk leven, hun onderscheiden aandeel in de gezinslasten te bepalen en door, bij de ontbinding van het huwelijk, een gemeen fonds tot stand te brengen, omvattende het overschot van de aanwinsten dat tussen de echtgenoten, in zoverre als deelgenoten beschouwd, verdeeld wordt »

Het is hetzelfde stelsel als dat waarvan het Nationaal Verbond der Liberale Vrouwen reeds in 1932 de aanneming als wettelijk stelsel aanpreekt.

Het voorziet het onderscheid van de goederen van elk der twee echtgenoten in :

1° Persoonlijke goederen, op beperkende wijze opgenoemd in het voorstel, waarvan elk echtgenoot eigenaar is en blijft, zowel staande het huwelijk als na de ontbinding daarvan ;

2° Huwelijksgoederen of aanwinsten, omvattende al de goederen van de echtgenoten, welke niet begrepen zijn in de opsomming van de persoonlijke goederen. De echtgenoot die de huwelijksgoederen in het huwelijk heeft meegebracht, blijft er eigenaar van. Hij beheert ze en beschikt er over naar willekeur, behoudens enkele beperkingen die hem in het belang van het gezin worden opgelegd.

A la dissolution du mariage ou lors de la séparation judiciaire des biens, ces biens matrimoniaux ou acquêts entrent dans une masse commune, qui, sauf convention contraire, et après déduction du passif, est partagée par moitié entre les conjoints ou leurs héritiers.

La liquidation et le partage de la masse commune se trouvent simplifiées, car chaque époux ne dispose que de son argent pendant le mariage et ne peut puiser dans un fonds commun ou dans le patrimoine de son conjoint. De ce fait, le problème des reprises est supprimé et celui des récompenses ne se pose que très rarement.

Remarquons, en outre, que certaines restrictions sont apportées dans l'intérêt de la famille et de l'autre conjoint au droit de chaque époux à la disposition de ses biens matrimoniaux pendant le mariage.

Le régime ainsi proposé ne méconnaît pas non plus les intérêts des tiers. Les dettes contractées par chacun des époux dans l'intérêt du ménage sont en effet, à charge des deux conjoints.

* *

Dans des « dispositions complémentaires », nous avons prévu l'abrogation de toute une série d'articles du Code civil qui sont en contradiction avec la présente proposition de loi ou qui, dès son entrée en vigueur, n'auront plus aucune raison d'être.

Tels, tout d'abord, les articles 224a à 226bis, qui prévoient des biens réservés au profit de la femme mariée. La femme qui aura dorénavant la gestion de ses biens personnels et de ses biens matrimoniaux et qui pourra en disposer quasi librement n'aura plus aucun besoin de biens réservés.

Cette exception en sa faveur ne se justifiait que sous l'empire d'un droit qui lui enlevait la disposition et même la gestion des économies réalisées sur son salaire.

Nous avons ensuite supprimé dans les titres relatifs aux « Successions », « Donations et Testaments » et « Obligations conventionnelles en général » les dispositions qui rappelaient ou renforçaient le principe d'incapacité de la femme mariée.

Nous avons enfin prévu l'entrée en vigueur de la présente loi dès sa publication au *Moniteur*, car il nous a paru qu'un délai, quelle qu'en soit la longueur, ne permettrait pas d'éviter les difficultés pratiques inhérentes à la mise en application d'une législation nouvelle.

G. CISELET.

Bij de ontbinding van het huwelijk of bij de rechterlijke scheiding van goederen, komen die huwelijksgoederen of aanwinsten terecht in de gemeenschappelijke boedel, die, behoudens strijdige overeenkomst en na aftrek van de schulden, met de helft verdeeld worden tussen de echtgenoten of hun erfgenamen.

De vereffening en de verdeling van de gemeenschappelijke boedel worden hierdoor vereenvoudigd, daar elke echtgenoot staande het huwelijk slechts over zijn gelden beschikt en niet kan putten uit een gemeen fonds of uit het vermogen van de andere echtgenoot. Daardoor is het vraagstuk van de terugnemingen van de baan geruimd, en dit van de vergoedingen rijst slechts zeer zelden.

Bovendien zij opgemerkt, dat, in het belang van het gezin en van de andere echtgenoot, sommige beperkingen aangebracht worden aan het recht van elke echtgenoot om over zijn huwelijksgoederen, staande het huwelijk, te beschikken.

Het aldus voorgestelde stelsel miskent evenmin de belangen van derden. De schulden, door elk van de echtgenoten in het belang van het gezin aangegaan, vallen immers ten laste van beide echtgenoten.

* *

In « aanvullende bepalingen » hebben wij de afschaffing voorgesteld van een hele reeks artikelen van het Burgerlijk Wetboek, die in tegenspraak zijn met dit wetsvoorstel of die, zohast het van kracht is geworden, geen reden van bestaan meer zullen hebben.

Zo, in de eerste plaats, de artikelen 224a tot 226bis, die bepalen welke goederen voorbehouden zijn ten voordele van de gehuwde vrouw. De vrouw, die voortaan het beheer van haar persoonlijke goederen en van haar huwelijksgoederen zal hebben, en die schier vrijelijk er over zal kunnen beschikken, zal geen voorbehouden goederen meer nodig hebben.

Die uitzondering in haar voordeel was slechts verantwoord wanneer er een recht van kracht was, dat haar de beschikking over en zelfs het beheer van de op haar loon gemaakte besparingen ontnam.

Wij hebben vervolgens in de titels betreffende de « Erfenissen », « Schenkingen en Testamenten », en « Uit Overeenkomst ontstane Verbintenissen in het algemeen », de bepalingen laten wegvallen die herinnerden aan het beginsel van de onbekwaamheid der gehuwde vrouw, of dit verscherpten.

Wij hebben ten slotte bepaald, dat deze wet zou van kracht worden zohast zij in het *Staatsblad* is bekendgemaakt, want het scheen ons dat een termijn, welke ook de lengte er van is, het niet zou mogelijk maken de practische moeilijkheden te vermijden die natuurlijkerwijze verbonden zijn aan het in voege brengen van een nieuwe wetgeving.

Proposition de loi modifiant le Titre V du Livre III du Code civil sur le contrat de mariage et instituant comme régime matrimonial légal le régime des biens matrimoniaux.

CHAPITRE PREMIER.

Généralités.

ARTICLE PREMIER.

Les articles 1387 à 1581 formant le titre V du livre III du Code civil sont abrogés et remplacés par les dispositions ci-après.

ART. 2.

La loi ne régit l'association conjugale, quant aux biens, qu'à défaut de conventions spéciales, que les époux peuvent faire comme ils le jugent à propos, pourvu qu'elles ne soient pas contraires aux bonnes mœurs ni aux dispositions prohibitives du présent Code.

ART. 3.

Les époux ne peuvent déroger ni aux dispositions régissant les droits et devoirs respectifs des époux, ni aux droits conférés au survivant des époux par le titre de la *Puissance paternelle* et par le titre de la *Minorité de la Tutelle et de l'Emancipation*, ni aux dispositions prohibitives du présent Code.

ART. 4.

Ils ne peuvent faire aucune convention ou renonciation dont l'objet serait de changer l'ordre légal des successions, soit par rapport à eux-mêmes dans la succession de leurs enfants ou descendants, soit par rapport à leurs enfants entre eux; sans préjudice des donations entre vifs ou testamentaires qui pourront avoir lieu selon les formes et dans les cas déterminés par le présent Code.

ART. 5.

A défaut de stipulations spéciales qui dérogent au régime des biens matrimoniaux ou de participation aux acquêts ou le modifient, les règles établies au chapitre II du présent titre formeront le droit commun en Belgique.

ART. 6.

Toutes conventions matrimoniales seront rédigées avant le mariage par acte devant notaire. Elles ne peuvent recevoir aucun changement après la célébration du mariage, sauf application de l'article 55 de la présente loi.

Wetsvoorstel tot wijziging van Titel V van Boek III van het Burgerlijk Wetboek op het huwelijkscontract en houdende invoering van het stelsel der huwelijksgoederen als wettelijk huwelijksvermogensstelsel.

EERSTE HOOFDSTUK.

Algemeenheden.

EERSTE ARTIKEL.

De artikelen 1387 tot 1581, die Titel V van Boek III van het Burgerlijk Wetboek vormen, worden ingetrokken en door de navolgende bepalingen vervangen.

ART. 2.

De wet regelt de echtelijke vereniging, wat de goederen betreft, alleen bij gebreke van bijzondere overeenkomsten welke de echtgenoten kunnen aangaan zoals zij goedvinden, mits die niet in strijd zijn met de goede zeden noch met de verbodsbepalingen van dit Wetboek.

ART. 3.

De echtgenoten mogen niet afwijken van de bepalingen die de wederzijdse rechten en plichten der echtgenoten regelen, noch van de rechten aan de overlevende echtgenoot toegekend in de Titel van de *Ouderlijke macht* en in de titel van de *Minderjarigheid, Voogdij en Ontvoogding*, noch van de verbodsbepalingen van dit Wetboek.

ART. 4.

Zij kunnen geen overeenkomst aangaan en ook geen afstand doen, waardoor de wettelijke orde van de erfopvolging zou worden gewijzigd, hetzij ten aanzien van hen zelf in de nalatenschap van hun kinderen of nakomelingen, hetzij ten aanzien van hun kinderen onderling; onverminderd de schenkingen onder de levenden of bij testament, die kunnen gedaan worden in de vormen en in de gevallen door dit Wetboek bepaald.

ART. 5.

Bij gebreke van bijzondere bepalingen die van het huwelijksvermogensstelsel of van het stelsel van deelgerechtigdheid in de aanwinsten afwijken of hetzelfde wijzigen, vormen de in hoofdstuk II van deze Titel gevestigde regelen het gemeen recht in België.

ART. 6.

Alle huwelijksvereenkomsten worden vóór het huwelijk bij notariële akte opgemaakt. Na de voltrekking van het huwelijk kunnen er geen veranderingen aan toegebracht worden, behoudens toepassing van artikel 55 van deze wet.

Les changements qui y seraient faits avant cette célébration, doivent être constatés par acte passé dans la même forme que le contrat de mariage.

Nul changement ou contre-lettre n'est, au surplus, valable sans la présence et le consentement simultanés de toutes les personnes qui ont été parties dans le contrat de mariage.

ART. 7.

Le mineur habile à contracter mariage est habile à consentir toutes les conventions dont ce contrat est susceptible; et les conventions et donations qu'il y a faites, sont valables, pourvu qu'il ait été assisté, dans le contrat, des personnes dont le consentement est nécessaire pour la validité du mariage.

ART. 8.

Les actes passés par l'un ou l'autre des conjoints, au mépris des règles édictées au présent titre, seront nuls. La nullité devra en être déclarée par le tribunal de 1re instance du dernier domicile commun des époux, sur action intentée par l'autre époux ou ses héritiers, dans les trois mois à dater du jour où ils auront eu connaissance de l'acte incriminé et au plus tard dans l'année qui suivra la date du dit acte.

CHAPITRE II.

Du régime des biens matrimoniaux ou de participation aux acquêts.

ART. 9.

Le régime des biens matrimoniaux ou de participation aux acquêts s'établit à défaut de contrat de mariage entre les conjoints et est soumis aux règles ci-après :

§ 1er. *Des biens des époux.*

ART. 10.

Les biens des époux se répartissent en biens personnels et en biens matrimoniaux ou acquêts.

ART. 11.

Sont censés biens personnels des époux :

- a) les biens déclarés tels par contrat de mariage;
- b) les biens immobiliers possédés par chacun d'eux au moment du mariage;
- c) les biens mobiliers ou immobiliers qui leur échoient pendant le mariage par donation, succession ou testament, à moins que le donateur ou testateur n'ait expressément stipulé que ces biens auront le caractère d'acquêts;

De veranderingen die vóór deze voltrekking er aan zouden toegebracht worden, moeten vastgesteld worden door een akte verleden in dezelfde vorm als het huwelijkscontract.

Bovendien is geen verandering of tegenbrief van waarde zonder de aanwezigheid en de gelijktijdige toestemming van al de personen, die in het huwelijkscontract partij zijn geweest.

ART. 7.

De minderjarige, die bekwaam is om een huwelijk aan te gaan, is bekwaam om toe te stemmen in alle overeenkomsten die het huwelijkscontract kan bevatten; en de daarin door hem gemaakte overeenkomsten en schenkingen zijn geldig, mits hij in het contract bijgestaan werd door de personen, wier toestemming tot de geldigheid van het huwelijk vereist is.

ART. 8.

De door de ene of de andere van de echtgenoten, onder miskenning van de in deze titel voorgeschreven regelen, verleden akten zijn nietig. De nietigheid er van moet door de rechtbank van eerste aanleg van de laatste gemeenschappelijke woonplaats der echtgenoten uitgesproken worden, op vordering ingesteld door de andere echtgenoot of zijn erfgenamen, binnen drie maanden te rekenen van de dag waarop zij van de gewraakte handeling hebben kennis gekregen en uiterlijk binnen het jaar dat op de dagtekening van die akte volgt.

HOOFDSTUK II.

Van het stelsel van de huwelijksgoederen of van deelgerechtigdheid in de aanwinsten.

ART. 9.

Het stelsel der huwelijksgoederen of der deelgerechtigdheid in de aanwinsten ontstaat bij gebreke van huwelijkscontract tussen de echtgenoten en is aan de navolgende regelen onderworpen.

§ 1. *Van de goederen der echtgenoten.*

ART. 10.

De goederen der echtgenoten zijn verdeeld in persoonlijke goederen en in huwelijksgoederen of aanwinsten.

ART. 11.

Worden geacht, persoonlijke goederen der echtgenoten te zijn :

- a) de als dusdanig in het huwelijkscontract aangegeven goederen;
- b) de onroerende goederen die het bezit van elk van hen waren op het tijdstip van het huwelijk;
- c) de roerende of onroerende goederen die hun, staande het huwelijk, toevallen door schenking, erfenis of testament, tenzij de schenker of de erflater uitdrukkelijk heeft bepaald dat die goederen het karakter van aanwinst zullen hebben;

d) les biens acquis en remploi d'un bien personnel pour autant que la clause de remploi soit expressément stipulée.

ART. 12.

La preuve du caractère personnel d'un bien sera faite, à l'égard des tiers, conformément au droit commun; dans les rapports entre époux, par toutes voies de droit, même par témoins et présomptions, mais non par commune renommée.

ART. 13.

Sont censés biens matrimoniaux ou acquêts :

a) tous les biens des deux conjoints, dont le caractère personnel n'est pas établi;

b) les biens acquis pendant le mariage, par les époux, soit ensemble, soit séparément;

c) les économies des époux, les fruits et revenus de leurs biens personnels.

ART. 14.

Chaque époux est tenu personnellement, tant sur ses biens personnels que sur ses biens matrimoniaux, des dettes qu'il a contractées personnellement avant ou pendant le mariage.

ART. 15.

Les dettes contractées pendant le mariage, dans l'intérêt du ménage par les époux, ou par l'un d'eux, sont à charge des deux conjoints solidairement.

Les dettes contractées par l'un des époux, agissant en vertu d'une procuration de son conjoint, sont à charge de l'époux mandant.

§ 2. *De l'administration des biens.*

ART. 16.

Chaque époux administre seul ses biens personnels et ses biens matrimoniaux.

ART. 17.

Chaque époux a le droit de disposer de ses biens personnels, à titre onéreux, ou à titre gratuit et ce sans le concours de son conjoint.

ART. 18.

L'époux ne pourra ni vendre, ni aliéner, ni hypothéquer ses immeubles matrimoniaux sans le concours de son conjoint à l'acte ou sans son consentement écrit.

Il ne pourra ni vendre ni aliéner ses meubles meublants matrimoniaux sans le consentement écrit ou tacite de son conjoint.

d) de als wederbelegging van een persoonlijk goed verkregen goederen voor zover het wederbeleggingsbeding uitdrukkelijk bepaald zij.

ART. 12.

Het bewijs van het persoonlijk karakter van een goed wordt, ten opzichte van derden, overeenkomstig het gemene recht geleverd; in de betrekkingen onder echtgenoten, met alle rechtsmiddelen, zelfs door getuigen en vermoedens, doch niet bij algemene bekendheid.

ART. 13.

Worden geacht huwelijksgoederen of aanwinsten te zijn :

a) al de goederen der beide echtgenoten, waarvan het persoonlijk karakter niet is uitgewezen;

b) de, staande het huwelijk, door de echtgenoten, hetzij samen, hetzij afzonderlijk, verkregen goederen;

c) de spaarpenningen van de echtgenoten, de vruchten en inkomsten van hun persoonlijke goederen.

ART. 14 .

Elke echtgenoot is persoonlijk, zowel op zijn persoonlijke goederen als op zijn huwelijksgoederen, aansprakelijk voor de schulden die hij persoonlijk vóór of staande het huwelijk gemaakt heeft.

ART. 15.

De, staande het huwelijk, in het belang van het huisgezin, door de echtgenoten, of door een van hen, gemaakte schulden komen hoofdelijk ten laste van de beide echtgenoten.

De door een der echtgenoten, optredend krachtens een volmacht van de andere echtgenoot, gemaakte schulden, komen ten laste van de lastgevende echtgenoot.

§ 2. *Van het beheer der goederen.*

ART. 16.

Elke echtgenoot alleen beheert zijn persoonlijke goederen en zijn huwelijksgoederen.

ART. 17.

Elke echtgenoot heeft het recht over zijn persoonlijke goederen, onder bezwarenden titel of onder kostelozen titel, te beschikken, zulks zonder bijstand van de andere echtgenoot.

ART. 18.

De echtgenoot kan zijn huwelijksgoederen noch verkopen, noch vervreemden, noch met hypotheek bezwaren zonder bijstand van de andere echtgenoot bij de akteverlening of zonder zijn schriftelijke toestemming.

Hij kan zijn stofferend huwelijkshuisraad noch verkopen noch vervreemden zonder schriftelijke of stilzwijgende toestemming van de andere echtgenoot.

ART. 19.

En cas de refus du conjoint de donner le consentement requis, l'époux pourra s'adresser au tribunal de 1re instance du lieu de son domicile, afin d'obtenir l'autorisation de justice.

ART. 20.

Aucune autorisation n'est requise, si le conjoint, dont le consentement eut été nécessaire, est absent, interdit, ou dans l'impossibilité de manifester sa volonté, ou s'il a été condamné à une peine criminelle, encore qu'elle n'ait été prononcée que par contumace, pendant la durée de la peine.

ART. 21.

Chaque époux ne peut disposer à titre gratuit entre vifs de ses biens matrimoniaux, sans le consentement expres de l'autre.

Si la donation est faite à un enfant commun ou à un enfant d'un précédent mariage, l'époux donateur pourra, sur le refus de son conjoint, solliciter l'autorisation de justice.

ART. 22.

Chaque époux pourra disposer librement, par testament de ses biens personnels et matrimoniaux sous réserve de l'application des dispositions ci-après.

ART. 23.

Si les époux ont doté conjointement l'enfant commun sans exprimer la portion pour laquelle ils entendaient y contribuer, ils sont censés l'avoir doté au moyen des biens matrimoniaux ou acquêts, et pour le surplus, chacun pour moitié, sur ses biens personnels.

§ 3. *Du partage des biens matrimoniaux ou acquêts.*

ART. 24.

Le droit au partage des biens matrimoniaux ou acquêts s'ouvre :

par le décès de l'un des époux;
par le divorce ou la séparation de corps;

par la séparation de biens.

ART. 25.

Lors de la survenance de l'un des événements prévu à l'article 24, chaque époux ou ses héritiers conserve la propriété de ses biens personnels.

ART. 19.

In geval van weigering van de andere echtgenoot de gevraagde toestemming te geven, kan de verzoevende echtgenoot zich tot de rechtbank van eerste aanleg van zijn woonplaats richten, ten einde rechterlijke machtiging te verkrijgen.

ART. 20.

Geen machtiging is vereist wanneer de echtgenoot, wiens toestemming zou nodig geweest zijn, afwezig, ontzet of in de onmogelijkheid is zijn wil te uiten, of wanneer hij tot een criminele straf veroordeeld werd, zelfs wanneer die bij verstek uitgesproken werd, staande de duur van de straf.

ART. 21.

Elke echtgenoot kan niet, onder kosteloozen titel onder levenden, over zijn huwelijksgoederen beschikken, zonder de uitdrukkelijke toestemming van de andere echtgenoot.

Wanneer de schenking aan een gemeenschappelijk kind of aan een kind uit een vroeger huwelijk gedaan wordt, kan de schenkende echtgenoot, bij weigering van de andere echtgenoot, machtiging van de rechter vragen.

ART. 22.

Elke echtgenoot kan, bij testament vrij over zijn persoonlijke en huwelijksgoederen beschikken, onder voorbehoud van toepassing van de navolgende bepalingen.

ART. 23.

Indien de echtgenoten gezamenlijk het gemeenschappelijk kind een huwelijksgift gedaan hebben, zonder het aandeel te bepalen dat ieder van hen daarin wilde bijdragen, dan worden zij geacht die gift door middel van de huwelijksgoederen of aanwinsten geschonken te hebben, en voor het overige elk voor de helft, op zijn persoonlijke goederen.

§ 3. *Van de verdeling der huwelijksgoederen of aanwinsten.*

ART. 24.

Het recht tot verdeling van de huwelijksgoederen of aanwinsten gaat open :

door het overlijden van een der echtgenoten;
door de echtscheiding of de scheiding van tafel en bed;
door de scheiding van goederen.

ART. 25.

Bij het voorkomen van een der in artikel 24 bepaalde gebeurtenissen, behoudt elke echtgenoot of zijn erfgenamen de eigendom van zijn persoonlijke goederen.

ART. 26.

En cas d'existence d'enfants mineurs, lors du décès de l'un des conjoints, l'époux survivant est tenu de faire l'inventaire de tous ses biens et de ceux de la succession du prémourant. Le défaut d'inventaire lui fait perdre la jouissance des revenus des biens de ses enfants mineurs. Le subrogé-tuteur qui ne l'a point obligé de faire inventaire, est tenu, solidairement avec lui, de toutes les condamnations qui pourraient être prononcées au profit des mineurs.

ART. 27.

L'actif des biens matrimoniaux à partager se compose :

des biens matrimoniaux ou acquêts, définis à l'article 13 ci-dessus;

du montant des récompenses et indemnités dues personnellement par un époux, du chef d'avances faites à son profit au moyen des biens matrimoniaux ou acquêts, notamment pour constituer une dot à un enfant qu'il a retenu d'un précédent mariage, ou pour doter personnellement un enfant commun.

ART. 28.

La masse des biens matrimoniaux ou acquêts ainsi composée est partagée par moitié entre les époux ou leurs héritiers.

ART. 29.

Chaque époux a le droit de conserver, sur estimation, les biens meubles et immeubles entrés par son fait dans la masse à partager. En cas de désaccord sur la valeur de ses biens, l'estimation en sera faite par un ou trois experts désignés, soit de commun accord entre parties, soit par le Président du Tribunal de 1re instance du dernier domicile commun des époux. Ces experts consigneront leur estimation en un rapport qui sera homologué par le tribunal.

ART. 30.

Le partage des biens matrimoniaux pour tout ce qui concerne ses formes, la licitation des immeubles quand il y a lieu, les effets du partage et la garantie qui en résulte et les soultes, sont soumis à toutes les règles établies au titre des *Successions*, pour les partages entre cohéritiers.

ART. 31.

Celui des époux qui aurait diverti ou recelé des effets à partager, est privé de sa part dans les dits effets.

ART. 26.

In geval van bestaan van minderjarige kinderen, bij het overlijden van een der echtgenoten, is de overlevende echtgenoot verplicht de inventaris op te maken van al zijn goederen en van die van de nalatenschap van de eerstoverledene. Bij gebreke van inventaris verliest hij het genot van de inkomsten uit de goederen van zijn minderjarige kinderen. De toeziende voogd die hem niet verplicht heeft de inventaris op te maken, is hoofdelijk met hem aansprakelijk voor al de veroordelingen die ten bate van de minderjarigen mochten uitgesproken worden.

ART. 27.

De baten van de te verdelen huwelijksgoederen bestaan :

uit de huwelijksgoederen of aanwinsten, omschreven in vorenstaand artikel 13;

uit het bedrag van de beloningen en vergoedingen persoonlijk door een der echtgenoten verschuldigd, uit hoofde van voorschotten te zijnen behoeve gedaan door middel van de huwelijksgoederen of aanwinsten, inzonderheid om een huwelijksgift te vormen ten bate van een kind van een vorig huwelijk of om persoonlijk een gemeenschappelijk kind een huwelijksgift te schenken.

ART. 28.

De aldus uit de huwelijksgoederen of aanwinsten samengestelde massa word per helften onder de echtgenoten of hun erfgenamen verdeeld.

ART. 29.

Elke echtgenoot heeft het recht, volgens schatting, de door zijn toedoen in de te verdelen massa ingetreden roerende en onroerende goederen te bewaren. Bij niet overeenstemming over de waarde van zijn goederen, wordt de schatting er van door één of drie deskundigen gedaan, aangewezen hetzij in gemeen overleg onder partijen, hetzij door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de laatste gemeenschappelijke woonplaats der echtgenoten. Die deskundigen doen aantekening van hun raming in een verslag dat door de rechtbank bekrachtigd wordt.

ART. 30.

De verdeling van de huwelijksgoederen voor alles wat betreft haar vormen, de veiling van de onroerende goederen wanneer daartoe aanleiding is, de gevolgen van de verdeling en de daaruit voortvloeiende vrijwaring en de opleg, zijn onderworpen aan al de regelen die in de titel *Erfenissen* bepaald zijn voor de verdelingen onder medeërfgenen.

ART. 31.

Degene van de echtgenoten die te verdelen zaken mocht verduisterd of verheeld hebben, wordt zijn aandeel in bedoelde zaken ontnomen.

ART. 32.

Le passif des biens matrimoniaux se compose de :
toutes dettes relatives à un bien matrimonial;
des dettes relatives aux dépenses usufruituaires
des biens des époux;

des dettes pour aliments des époux, entretien et
éducation des enfants ou charges du ménage;

des dettes contractées conformément aux dispo-
sitions de l'article 23.

ART. 33.

Les dettes grevant les biens matrimoniaux sont,
pour moitié à charge des époux ou de leurs héritiers.
Les frais de scellés, inventaire, vente de mobilier,
liquidation, licitation et partage, font partie de ces
dettes. Celui des deux époux qui se trouve poursuivi
pour la totalité d'une de ces dettes a un recours pour
la moitié contre l'autre époux ou ses héritiers.

ART. 34.

Les dispositions de l'article précédent ne font
point obstacle à ce que l'un ou l'autre des coparta-
geants soit chargé de payer une quotité de dettes
autre que la moitié, ou même de les acquitter entiè-
rement suivant les obligations spéciales contrac-
tées à ce sujet.

ART. 35.

Si une somme a été prélevée sur les biens de l'un
des époux, soit pour acquitter une dette de son
conjoint, soit pour recouvrer, conserver ou amé-
liorer les biens de l'autre et généralement toutes les
fois que l'un des époux a tiré un profit personnel des
biens de l'autre, il lui en doit récompense.

§ 4. *Du droit de renoncer aux biens matrimoniaux.*

ART. 36.

L'époux survivant a la faculté de renoncer à sa
part des biens matrimoniaux ou acquêts. Cette
renonciation doit se faire dans les trois mois à dater
du décès de l'époux prémourant, par déclaration
au greffe du tribunal de 1re instance de l'arron-
dissement du dernier domicile des époux; elle sera
inscrite dans le registre établi pour recevoir les
renonciations à successions.

Le même droit est accordé à l'époux qui a obtenu
à son profit le divorce, la séparation de corps ou la
séparation de biens.

ART. 37.

L'époux renonçant est libéré de toute obligation
de paiement du passif afférent aux biens matrimo-
niaux.

ART. 32.

De lasten van de huwelijksgoederen bestaan uit :
al de schulden betreffende een huwelijksgoed;
de schulden betreffende uitgaven ter zake van
vruchtgebruik van de goederen der echtgenoten;
de schulden voor levensonderhoud van de echt-
genoten, onderhoud en opvoeding der kinderen of
lasten van het huishouden;
de schulden gemaakt overeenkomstig de bepalin-
gen van artikel 23.

ART. 33.

De schulden waarmede de huwelijksgoederen
bezwaard zijn, vallen per helften ten laste van
de echtgenoten of van hun erfgenamen. De kosten
van verzegeling, inventaris, verkoop van meu-
bilair, vereffening, veiling en verdeling, maken
deel uit van die schulden. Degene van de echtge-
noten die voor het volle bedrag van een dier schul-
den vervolgd wordt, heeft voor de helft verhaal
tegen de andere echtgenoot of zijn erfgenamen.

ART. 34.

De bepalingen van het vorenstaand artikel kun-
nen niet beletten dat de ene of de andere van de
mededelenden last krijgt een ander quotum van
de schulden te betalen dan de helft, of die zelfs
al geheel te betalen volgens de desbetreffend aan-
gegane bijzondere verbintenissen.

ART. 35.

Wanneer een som op de goederen van een der
echtgenoten afgenomen werd, hetzij om een schuld
van de andere echtgenoot te vereffenen, hetzij
om de goederen van de andere terug te vorderen,
te bewaren of te verbeteren en over het algemeen
telkens als een van de echtgenoten persoonlijke
baat uit de goederen van de andere gehaald heeft,
is hij daarvoor vergoeding schuldig.

§ 4. *Van het recht van de huwelijksgoederen afstand
te doen.*

ART. 36.

De overlevende echtgenoot heeft het recht van
zijn deel der huwelijksgoederen of aanwinsten afstand
te doen. Deze afstand moet geschieden binnen
drie maanden, te dagtekenen van het afsterven
van de eerstoverleden echtgenoot, bij verklaring
van de griffie van de rechtbank van eerste aanleg
van het arrondissement der laatste woonplaats
van de echtgenoten; zij wordt ingeschreven in het
register dat voor het ontvangen van de verwerping
van nalatenschappen gehouden wordt.

Hetzelfde recht wordt verleend aan de echt-
genoot die te zijnen bate echtscheiding, scheiding
van tafel en bed of scheiding van goederen bekomen
heeft.

ART. 37.

De afstanddoende echtgenoot is bevrijd van elke
verplichting tot betaling van de lasten betreffende
de huwelijksgoederen.

ART. 38.

Les créanciers de l'époux renonçant peuvent attaquer la renonciation faite par lui en fraude de leurs droits.

ART. 39.

Si la renonciation a pour effet d'accorder à l'autre époux un avantage supérieur à celui qui est autorisé par l'article 1098 du Code civil au titre des *Donations et testaments*, les enfants du premier lit de l'époux renonçant auront l'action en retranchement.

CHAPITRE III.

§ 1. *Des conventions qui peuvent modifier le régime des biens matrimoniaux ou acquêts.*

ART. 40.

Les conjoints peuvent modifier le régime légal reprimé ci-dessus, par des conventions particulières et notamment en stipulant :

1° que certains biens qui doivent normalement entrer dans la catégorie des biens matrimoniaux en sont ou en seront exclus;

2° qu'un préciput sera accordé à l'époux survivant;

3° une clause de partage inégal des biens matrimoniaux.

1 *De l'exclusion conventionnelle de certains biens.*

ART. 41.

Les valeurs actives et passives exclues conventionnellement de la catégorie des biens matrimoniaux resteront personnelles à chaque époux.

ART. 42.

Lorsque les époux ont énuméré expressément les biens qui sont ou seront matrimoniaux, ils sont censés avoir exclu de cette catégorie tous leurs autres biens.

2. *Du préciput conventionnel.*

ART. 43.

Il peut être stipulé que l'époux survivant sera autorisé à prélever sur les biens matrimoniaux ou acquêts avant tout partage, une certaine somme ou une certaine quantité d'effets mobiliers en nature.

ART. 44.

Ce préciput n'est pas considéré comme un avantage sujet aux règles des donations, mais comme une convention de mariage.

ART. 38.

De schuldeisers van de afstanddoende echtgenoot kunnen de door hem verrichte afstand wegens ontduiking van hun rechten bestrijden.

ART. 39.

Indien de afstand ten gevolge heeft aan de ander echtgenoot een hoger voordeel te verlenen dan het bij artikel 1098 van het Burgerlijk Wetboek onder titel *Schenken en testaments* veroorloofde, hebben de kinderen uit het eerste huwelijk van de afstanddoende echtgenoot de vordering tot inkorting.

HOOFDSTUK III.

§ 1. *Van de overeenkomsten die het stelsel van de huwelijksgoederen of aanwinsten kunnen wijzigen.*

ART. 40.

De echtgenoten kunnen de bovenvermelde wettelijke regeling wijzigen door bijzondere overeenkomsten, met name door te bedingen :

1° dat sommige goederen, die normaal moeten behoren tot de categorie van de huwelijksgoederen, er buiten vallen of zullen vallen;

2° dat aan de overlevende echtgenoot een recht van voorafneming wordt verleend;

3° een clause van ongelijke verdeling der huwelijksgoederen.

1. *Bedongen uitsluiting van sommige goederen.*

ART. 41.

De baten en de lasten, die bij overeenkomst buiten de categorie van de huwelijksgoederen worden gesloten, blijven persoonlijk toebehoren aan elke echtgenoot.

ART. 42.

Wanneer de echtgenoten de goederen, welke huwelijksgoederen zijn of zullen zijn, uitdrukkelijk hebben opgenoemd, worden zij geacht al hun overige goederen uit deze categorie te hebben gesloten.

2. *Bedongen voorafneming.*

ART. 43.

Er kan bedongen worden, dat de langstlevende echtgenoot gemachtigd is van de huwelijksgoederen of aanwinsten, vóór alle verdeling, een bepaalde som of een bepaalde hoeveelheid roerende zaken in natura vooraf te nemen.

ART. 44.

Deze voorafneming wordt niet beschouwd als een aan de regelen van de schenkingen onderworpen voordeel, maar als een huwelijksovereenkomst.

ART. 45.

Le préciput ne s'ouvre qu'à la mort du conjoint. En cas de divorce ou de séparation de corps, il n'y a pas lieu à la délivrance actuelle du préciput; mais l'époux qui a obtenu à son profit soit le divorce soit la séparation de corps, conserve son droit au préciput en cas de survie. L'autre époux, dans ce dernier cas, doit donner caution de la délivrance ou du paiement de ce préciput.

3. *De la clause de partage inégal des biens matrimoniaux.*

ART. 46.

Les époux peuvent déroger, par contrat de mariage, au partage égal prévu à l'article 28 ci-dessus, soit en ne donnant à l'un d'eux ou à ses héritiers, qu'une partie inférieure à la moitié de la masse des biens matrimoniaux, soit en ne lui donnant qu'une somme fixe pour tous droits dans les dits biens, soit en stipulant que la totalité de ceux-ci appartiendra à l'un des époux.

ART. 47.

Lorsqu'il a été stipulé que l'époux ou ses héritiers n'auront qu'une certaine part dans les biens matrimoniaux comme le tiers ou le quart, l'époux ainsi réduit ou ses héritiers ne supportent les dettes grevant les dits biens que proportionnellement à la part qu'ils prennent dans l'actif.

ART. 48.

Lorsqu'il a été stipulé que l'un des époux ou ses héritiers ne pourra prétendre qu'à une certaine somme pour tous droits dans les biens matrimoniaux, cette clause est un forfait qui oblige l'autre époux ou ses héritiers à payer la somme convenue quel que soit le montant des biens à partager et même s'il n'est pas suffisant pour acquitter cette somme.

ART. 49.

Si la clause n'établit le forfait que vis-à-vis des héritiers de l'un des époux, celui-ci, dans le cas où il survit, a droit au partage légal par moitié.

ART. 50.

Celui des époux, qui a conventionnellement droit à la totalité de la masse, est tenu d'acquitter la totalité des dettes afférentes aux biens matrimoniaux.

ART. 51.

Cette stipulation de partage inégal et d'attribution des biens matrimoniaux au survivant des époux n'est point considérée comme un avantage

ART. 45.

Het recht van voorafneming valt eerst open bij de dood van de andere echtgenoot. In geval van echtscheiding of scheiding van tafel en bed, is er geen aanleiding tot de dadelijke uitkering van de voorafneming; maar de echtgenoot die hetzij de echtscheiding, hetzij de scheiding van tafel en bed, bekomen heeft, behoudt zijn recht op de voorafneming voor het geval dat hij overleeft. In dit geval moet de andere echtgenoot borg stellen voor de uitkering of betaling van de voorafneming.

3. *Beding van ongelijke verdeling der huwelijks-goederen.*

ART. 46.

De echtgenoten kunnen bij huwelijkscontract van de hierboven in artikel 28 omschreven gelijke verdeling afwijken, hetzij door aan een van beiden of aan diens erfgenamen een kleiner deel dan de helft van de huwelijksmassa te geven, hetzij door hem slechts een vaste som te geven voor alle rechten in gezegde goederen, hetzij door te bepalen dat de gezamenlijke goederen aan een van de echtgenoten zullen toebehoren.

ART. 47.

Wanneer bedongen werd, dat de echtgenoot of zijn erfgenamen slechts een bepaald gedeelte van de huwelijksgoederen zullen hebben, zoals een derde of een vierde, dan dragen de aldus in zijn erfdeel beperkte echtgenoot of zijn erfgenamen de schulden, welke gezegde goederen bezwaren, slechts in evenredigheid van het gedeelte dat zij uit de baten ontvangen.

ART. 48.

Wanneer bedongen werd dat een van de echtgenoten of zijn erfgenamen, voor alle rechten in de huwelijksgoederen slechts op een bepaalde som zullen kunnen aanspraak maken, vormt het beding een vast akkoord dat de andere echtgenoot of zijn erfgenamen verplicht de bedongen som te betalen, wat ook het bedrag zij van de te verdelen goederen, en zelfs als dat niet volstaat om die som te voldoen.

ART. 49.

Bepaalt het beding het vast bedrag slechts ten opzichte van de erfgenamen van een der echtgenoten, dan heeft deze, in geval hij overleeft, recht op de wettelijke verdeling in twee helften.

ART. 50.

De echtgenoot, die bij overeenkomst recht heeft op de gehele massa is gehouden tot betaling van alle aan de huwelijksgoederen verbonden schulden.

ART. 51.

Dit beding van ongelijke verdeling en toewijzing der huwelijksgoederen aan de langstlevende echtgenoot wordt niet beschouwd als een aan de

soumis aux règles des donations, mais est simplement une convention de mariage.

ART. 52.

Les époux peuvent déroger par contrat de mariage au principe du partage par moitié des dettes grevant les biens matrimoniaux ou aux dispositions de l'article 214b du Code civil relatif à la contribution des conjoints dans les charges du ménage.

CHAPITRE IV.

De la séparation des biens.

§ 1er. *De la séparation de biens conventionnelle.*

ART. 53.

Lorsque les époux auront stipulé par contrat de mariage qu'ils seront séparés de biens, chacun d'eux conservera la libre disposition de ses biens meubles et immeubles.

ART. 54.

Lorsqu'un époux séparé a laissé la jouissance de ses biens à son conjoint, celui-ci n'est tenu, soit pendant le mariage, soit à sa dissolution, qu'à la représentation des fruits existants, et il n'est point comptable de ceux qui ont été consommés jusqu'alors.

§ 2. *De la séparation de biens judiciaire.*

ART. 55.

La séparation de biens peut être poursuivie judiciairement du commun accord des époux. Elle peut l'être également par un seul des époux lorsque le désordre des affaires de son conjoint lui donne lieu de craindre que sa part dans les biens matrimoniaux ne soit compromise.

ART. 56.

Toute séparation de biens doit, avant son exécution, être rendue publique par l'affichage sur un tableau à ce destiné, dans la principale salle du tribunal de 1re instance, et de plus, si l'un des époux est commerçant, dans celle du tribunal de commerce du lieu de son domicile. Le jugement qui prononce la séparation de biens remonte, quant à ses effets, au jour de la demande.

ART. 57.

Les créanciers personnels de chaque conjoint ne peuvent demander la séparation de biens. Néanmoins, en cas de faillite, liquidation judiciaire ou

regelen van de schenkingen onderworpen voordeel, maar is enkel een huwelijksovereenkomst.

ART. 52.

De echtgenoten kunnen bij huwelijkscontract afwijken van de regel van scheiding in twee helften van de schulden die de huwelijksgoederen bezwaren of van het bepaalde in artikel 214b van het Burgerlijk Wetboek, betreffende de bijdrage van de echtgenoten in de behoeften van het huishouden.

HOOFDSTUK IV.

Scheiding van goederen.

§ 1. *Bedongen scheiding van goederen.*

ART. 53.

Wanneer de echtgenoten bij huwelijkscontract bedingen, dat zij zullen gescheiden zijn van goederen, behoudt ieder van hen de vrije beschikking over zijn roerende en onroerende goederen.

ART. 54.

Wanneer een gescheiden echtgenoot het genot van zijn goederen gelaten heeft aan de andere echtgenoot, is deze, hetzij gedurende het huwelijk, hetzij bij de ontbinding er van, slechts gehouden tot het vertonen van de bestaande vruchten en hij is geen rekening verschuldigd voor de vruchten die tot dan toe verbruikt werden.

§ 2. *Rechterlijke scheiding van goederen.*

ART. 55.

De scheiding van goederen kan in rechten vervolgd worden na gemeen overleg tussen de echtgenoten. Dit kan ook gedaan worden door een van de echtgenoten, wanneer de wanorde in de zaken van de andere echtgenoot hem aanleiding geeft te vrezen, dat zijn aandeel in de huwelijksgoederen in gevaar is.

ART. 56.

Elke scheiding van goederen moet, vóór haar tenuitvoerlegging, bekendgemaakt worden door aanplakking op een daartoe bestemd bord, in de voorname zaal van de rechtbank van eerste aanleg, en bovendien, wanneer een van de echtgenoten handelaar is, in die van de rechtbank van koophandel van zijn woonplaats. Het vonnis, dat de scheiding van goederen uitspreekt, gaat, wat zijn gevolgen betreft, terug tot de dag van de vordering.

ART. 57.

De persoonlijke schuldeisers van elke echtgenoot kunnen de scheiding van goederen niet vragen. Evenwel kunnen zij, in geval van faillissement,

déconfiture, de leur débiteur, ils peuvent réclamer ses droits dans les acquêts.

ART. 58.

Les créanciers de l'époux contre qui la séparation de biens est poursuivie peuvent intervenir dans l'instance pour contester la demande; ils peuvent également se pourvoir contre la séparation de biens prononcée et même exécutée en fraude de leurs droits.

Dispositions complémentaires du titre V du livre III du Code civil.

ART. 59.

Les articles 224a à 226bis du Code civil sont abrogés.

ART. 60.

L'alinéa 1er de l'article 776 et l'article 818 du Code civil sont abrogés.

ART. 61.

L'article 905 du Code civil relatif aux donations entre vifs et testaments est abrogé et remplacé par la disposition suivante :

« Chaque époux ne pourra donner entre vifs à titre gratuit des biens matrimoniaux sans le consentement exprès de l'autre ou sans y être autorisé par justice conformément à l'article 21 de la présente loi. »

ART. 62.

L'article 934, l'alinéa 1er de l'article 940 et l'article 1029 du Code civil sont abrogés.

ART. 63.

L'article 942 du Code civil est abrogé et remplacé par la disposition ci-après :

« Les mineurs et les interdits ne seront point restitués contre le défaut d'acceptation ou de transcription des donations, sauf leur recours contre leur tuteur s'il échet et sans que la restitution puisse avoir lieu dans le cas même où les dits tuteurs se trouveraient insolvables. »

ART. 64.

L'article 1124 du Code civil est abrogé et remplacé par la disposition suivante :

« Les incapables de contracter sont les mineurs et les interdits et généralement tous ceux à qui la loi a interdit certains contrats. »

rechterlijke vereffening of kennelijk overmogen van hun schuldenaar, diens rechten in de aanwinsten vorderen.

ART. 58.

De schuldeisers van de echtgenoot, tegen wie de scheiding van goederen wordt vervolgd, kunnen in het geding tussenbeide komen, om de vordering te betwisten; zij kunnen zich eveneens verzetten, tegen de scheiding van goederen die met bedrieglijke benadeling van hun rechten werd uitgesproken en zelfs tenuitvoergelegd.

Bepalingen tot aanvulling van titel V van Boek III van het Burgerlijk Wetboek.

ART. 59.

De artikelen 224a tot 226bis van het Burgerlijk Wetboek worden ingetrokken.

ART. 60.

Het eerste lid van artikel 776 en artikel 818 van het Burgerlijk Wetboek worden ingetrokken.

ART. 61.

Artikel 905 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de schenkingen onder de levenden en de testamente wordt ingetrokken en door de volgende bepaling vervangen :

« Geen van de echtgenoten kan onder kostelozen titel huwelijksgoederen onder de levenden schenken zonder uitdrukkelijke toestemming van de andere, of zonder daartoe door de rechter gemachtigd te zijn overeenkomstig artikel 21 van deze wet. »

ART. 62.

Artikel 934, het eerste lid van artikel 940 en artikel 1029 van het Burgerlijk Wetboek worden ingetrokken.

ART. 63.

Artikel 942 van het Burgerlijk Wetboek wordt ingetrokken en door de volgende bepaling vervangen :

« Minderjarigen en ontzette personen worden, ten opzichte van het ontbreken van de aanneming of de overschrijving van de schenkingen, niet in hun recht hersteld, behoudens hun verhaal tegen hun voogden, indien daartoe aanleiding bestaat, en zonder dat er herstelling kan geschieden, zelfs in geval die voogden onvermogen mochten zijn. »

ART. 64.

Artikel 1124 van het Burgerlijk Wetboek wordt ingetrokken en door de volgende bepaling vervangen :

« Zijn onbekwaam om contracten aan te gaan : de minderjarigen en de ontzette personen en, in het algemeen, al degenen aan wie de wet het aangaan van zekere contracten verboden heeft. »

ART. 65.

L'article 1125 du Code civil sur les obligations conventionnelles en général est remplacé par les dispositions suivantes :

« Le mineur et l'interdit ne peuvent attaquer pour cause d'incapacité leur engagement que dans les cas prévus par la loi.

» Les personnes capables de s'engager ne peuvent opposer l'incapacité du mineur ou de l'interdit avec qui elles ont contracté. »

ART. 66.

La présente loi entrera en vigueur dès sa publication au *Moniteur*.

G. CISELET.
O. DIERCKX.
A. LILAR.
R. MOTZ.

ART. 65.

Artikel 1125 van het Burgerlijk Wetboek op de uit overeenkomst ontstane verbintenissen in het algemeen wordt vervangen door de volgende bepalingen :

« De minderjarigen en de ontzette personen kunnen hun verbintenissen, op grond van onbekwaamheid, slechts bestrijden in de door de wet voorziene gevallen.

« Personen, die bekwaam zijn om verbintenissen aan te gaan, kunnen zich niet beroepen op de onbekwaamheid van de minderjarige of van de ontzette persoon, met wie zij een contract hebben aangegaan. »

ART. 66.

Deze wet treedt in werking de dag waarop zij in het *Staatsblad* is bekendgemaakt.